

всі вітри неба й землі, всі бурі, блискавки, громи – **Порозчиняйте всі вікна! Повпускайте всі вітри неба й землі, всі бурі, блискавки, громи;** *Не застосовувати препарат після закінчення терміну придатності – пор. Не застосовуйте препарат після закінчення терміну придатності – Не можна застосовувати препарат після закінчення терміну придатності.* Проте співвідносність цих речень, на нашу думку, не можна брати за головний принцип теорії походження спонукальних інфінітивних речень. Якщо порівняти ці речення, то можна побачити, що вираження значення наказу більш інтенсивно передають інфінітивні речення. Саме тому вони частіше вживаються для передачі категоричного наказу, ніж речення з наказовим дієсловом або дієсловом дійсного способу 1-ої особи теперішнього часу. Протилежна ситуація спостерігається при необхідності передачі значення інструкції, правил поведінки, поради або побажання. Тут інфінітивні речення вживаються не так часто.

Отже, можемо зробити висновок, що спонукальні інфінітивні речення мають значення наказу з різними семантичними відтінками.

Список використаних джерел

1. Арполенко Г. П. Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові / Г. П. Арполенко, В. П. Забеліна. – К. : Наук. думка, 1982. – 131 с.
2. Брицин В. М. Синтаксис и семантика инфинитива в современном русском языке / Виктор Михайлович Брицин / АН УССР. Ин-т языковедения им. А. А. Потебни; Отв. ред. Г. П. Ижакевич. – К. : Наук. думка, 1990. – 320 с.
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник / Іван Романович Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
4. Плющ Н. П. Синтаксично-інтонаційні особливості спонукальних речень в українському розмовному мовленні / Н. П. Плющ // Матеріали республіканської наукової конференції з проблем синтаксису українського сучасного усного літературного мовлення. – Вінниця. – 1974. – 148 с.
5. Українська мова. Енциклопедія / Ред. кол.: В. М. Русанівський та ін. – К. : Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с.
6. Харченко С. В. Семантико-синтаксична та комунікативна структура речень спонукальної модальності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец.: 10.02.01. “Українська мова” / Світлана Василівна Харченко; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2001. – 21 с.

Summary. The article deals with semantic, structural and functional peculiarities of the imperative infinitive sentences. The main attention is paid to the analysis of modal semantics of imperative infinitive sentences, which is demonstrated with different grammatical meanings.

Key words: infinitive sentences, modal imperative semantics.

УДК 812.161.2 – 32.09

Т.А. Марчак

БУТТЯ ЛЮДИНИ У ТВОРЧОМУ І ЖИТТЄВОМУ ПРОСТОРИ А.ЗАЛИВЧОГО

У статті йдеться про особливості автобіографічних новел Андрія Заливчого та їх роль у становленні нової української прози. Як підтвердження, проаналізовано становлення людини-героя у реальному та літературно-художньому світі письменника.

Ключові слова: буття людини, експресіонізм, імпресіонізм, опис.

Окрему частину панорами прози ХХ ст. становить творчість майже невідомого для сучасного читача письменника трагічної долі й трагічного часу – Андрія Івановича Заливчого, який належав до “перших хоробрих”. Він був предтечею свободи у час несвободи і пішов із життя у 26 років (1892-1918).

Писати про А.Заливчого важко, а часом навіть неможливо, бо непросто мовити про письменника, абстрагуючись від його життя і виходячи винятково у простір літературної спадщини. Намагаючись дати цілісне уявлення про Андрія Заливчого як письменника, громадського діяча, як непересічну особистість, людину, одержиму ідеєю змінити світ на краще, варто зробити акцент на вплив суспільно-історичних обставин, домашнього оточення, сільської атмосфери на формування літературно-естетичних смаків, традиції та новаторство автора збірки оповідань “З літ дитинства”. З цією метою доречно широко використати спогади сучасників

(Г. Михайличенка, В. Еллана-Блакитного) і наукові праці про творчість Заливчого (Ю. Бурляя, О. Цибаньової-Стеценко та ін.).

Низка його автобіографічних новел залишилася назавжди в нашій літературі. А. Заливчий писав про те, що сам добре знав, перепустив крізь своє серце. Його новелістика має автобіографічне підґрунтя, безпосередньо пов'язана з власним життєвим досвідом. З боєм у серці він розповідає про поневіряння знедолених селян та їхніх дітей. “Його майстерні, часом витримані в лірико-імпресіоністичній манері твори вражають суворою правдою життя” [1, 64]. Заливчий сприймає довколишню дійсність такою, якою вона є, пізнає її, виходячи з реально існуючого, він бачить світ недосконалим і часто жорстоким (“Їсти”), але водночас прекрасним і неповторним (“Хворий”, “Обкладки”).

Письменника цікавить насамперед людина в цьому світі. Він любить її такою, якою вона є – складна, часом неприваблива своїми вчинками. Через те переживає разом зі своїм героєм за його віковичну відсталість, духовну обмеженість, неспроможність зрозуміти і захистити істинні цінності. Він ставив за мету допомогти людині зрозуміти саму себе, повірити в себе, збудити в душі сором, гнів, мужність і силу (новела “З благородними дітьми”).

Любов до села і його мешканців стала могутнім фактором у підході письменника до художнього осмислення народних характерів і типів. Головний герой Заливчого віддзеркалює неповторний образ самого митця, зображуючи його трагічну долю, автор сам безмежно розкривався емоційно і психологічно. Індивідуальний стиль А. Заливчого можна визначати як такий, що несе в собі риси модерністських тенденцій. Читаючи новели, помічаєш, що Заливчий не любить ліричних акордів та поетичних прикрас, а настрої передає у розмовах і ситуаціях. Героїв малює узвичайному вигляді й цим самим збуджує у читача симпатію до них. Ніде не скаже зайвого слова; з делікатністю він знає, де зупинитися, яку деталь висунути на ясне сонячне світло, а яку залишити в сирій пільмі. Наведемо невеличкі перлини слова, щоб відчутти їх глибину: “Сіра півтьма навкруги. Повітря неначе з чорних і білих крапель; ці краплі дрижать, одні тихо спускаються вниз, другі підіймаються вгору без системи, без порядку. І навкруги нічого, крім напівсірого світла, крім білих і сірих крапель” [2, 7].

Оповідання “Так я себе пригадую вперше” – яскравий приклад того, як із сірого непринадного матеріалу письменник створив дивовижний за своєю завершеністю твір, “вступна новела в брошурі – є величавою, незрівнянною символікою цілого життя” [3, 24]. Образ хреста – є символом страдницької долі ліричного героя, його шляху на Голгофу. Щасливий той, хто на хресті винесе не марниці зі світу, не моральне сміття, а кришталі посіяних по життю – доброти, милосердя, любові. Тоді шлях на вершину Голгофи стає світлим, легким і переростає у сходинки до небес. “На одному з перехрестів, звичайно товстим, звичайно широким, гарно обтесаним, гарно обструганим – лежу я. І немає мені форми... Я дивлюся вниз в чотирьохкутний просвіт між балками і нічого не бачу, крім ще сірішого, ще темнішого повітря” [2, 7-8]. Так, певно, пригадує автор одну зі сторінок свого життя – ув'язнення в одиночній камері: “Підіймаються і спускаються сірі й білі краплі повітря. Неначе-б то крутяться, підіймаються й знову спускаються велетенські дубові ґрати” [2, 8], крізь хрести яких герой все бачить. Автор використовує розгорнене порівняння, що набирає символічного значення. Як б хрести не лягали на долю героя, він смиренно згоден їх нести, а в душі, що захована в тілі, “І сіро, темно і важко навкруги. І важко душі” [2, 8]. Персонаж відчуває, що шлях її по землі буде нерівний, адже: “Вгорі, навкруги нічого не видно, крім сірих і білих крапель; вони то спускаються вниз, то підіймаються. І так – без кінця, без краю...” [2, 8], і символізують важкий тягар, який надвис над героєм. Це усвідомлення своєї долі, свого вогню, пориву, невтомного прагнення вперед. У народному віруванні хрест символізує вічне життя. Вчені називають різні витoki символіки хреста. Найпоширенішою виступає символіка сонця, перехрестя, Світового дерева, чотирьох сторін світу, що сягає ще язичницького віросповідання.

У новелах А. Заливчого на першому плані тема родини. Дитяча психологія, як правдиве дзеркало дійсності, спонукала письменника витягти з глибин власних спогадів життєві факти, що лягли в основу написання новели “Родина”. Епізоди життя розкриваються через спогади, переживання, намагання у безкінечному ключі буднів знайти живі прояви морального закону людської душі. Побудова новели проста, досконала і чітка. Для кожного персонажа вибрано місце, заняття, емоційний стан. “Був вечір. Посеред хати стояв невеличкий стільчик; на якому горіла лампа. Щось робили мої брати – вони обидва старші за мене. На низенькому стільці сиділа мати; тримала на колінах маленьку сестру і щось шила” [2, 14]. Кількість предметів, які наповнюють простір кімнати є доволі обмежена, проте з кожним із них пов'язаний певний набір сенсів. Можна виділити декілька просторових домінант – це, в першу чергу, піч, стіл, стільчик, лампа, лава, двері, під, стіни, які мають власне семантичне навантаження в контексті оповідання і відображають виключно сільський атрибут, символ селянсько-народної культури, яку так прагнув показати письменник. Предметний світ новели невід'ємно пов'язаний з почуттями і вчинками персонажів: “Входить батько. Я не пригадую зараз і його, – просто щось безформено

здорове, найсильніше, з найтовстішим голосом. Розповідають тепер, що він був п'яний... Я-ж пригадую тільки, що то був батько і сильний чоловік. Він зняв чобота і став бити халявою матір по голові й по обличчі” [2, 14]. З боєм у серці автор змальовує переживання дітей, їх страх, почуття “брати кинулися в різні кутки, позатулювали руками обличчя і плакали. І плакала, сидючи, мати. Кривчала маленька сестричка” [2, 14]. Їхня доля немилосердна, хоча герой-оповідач не усвідомлює усього трагізму свого становища. “Я кинувся на ослінчик, відтіля на запічок, тримався за карниз і визирав: дивився, як батько бив халявою матір. І сміявся. Чудно було... от і сміявся” [2, 14].

Письменник досконало знав трагізм щоденного людського буття, безпомилково вловлював ту внутрішню течію, що пов’язує людину з рухом історії. Родинні драми, зумовлені соціальними причинами відбувалися чи не в кожній сім’ї. Батько, шукаючи шляхів для покращення долі своєї родини, не знайшовши, – у пияцтві шукає забуття своєї неволі. Він – фізично непривабливий з точки зору оповідача – жорстокий, нестримний, схильний до пияцтва, його дії і вчинки – прояв нещасного життя сім’ї. Підтвердженням цього є рядки у новелі “Їсти”: “Уже днів зо три не було дома батька. Кажуть, що він десь пив горілку, – ну, мабуть-же, їв млинці й вареники. А мати вже в третьої сусідки позичала паляницю. Уже днів чотири видавцем нам давала хіба: – нас було п’ятеро – вранці по скибці й увечері. І ми вдвох з сестрою цілий день перемінно трималися матери за поли і прохали “папи”” [2, 17].

Стає моторошно від висловлених трагічних речей, викладених письменником. З чим можна порівняти тугу і біль матері, яка немає шматка хліба, щоб дати дітям поїсти? Чим виміряти розпуку батька неспроможного нагодувати свою сім’ю? “І мати що-дня разів по-п’ять шукала у кого-б ще можна було-б позичити. І не знаходила. У одних не було, до других почуття гонору не дозволяло йти. Що-разу вона вагалась, але потім таки ні, не ходила” [2, 17]. З великою соціальною гостротою й емоційною напруженістю відображає автор чорні сторінки життя сім’ї. “А ми таки мало схожі були на людських дітей, – обтрюпані, замурзані. Пам’ятаю, у нас на голові були струпи: злипалось волосся від гною; крові; гній тік просто на обличчя й на ший; якимось важко було повернути голову; руки завжди стирчали у волосся й чухали, чухали. Якимось сумно, тоскно було. Головне, ми не почували себе людськими дітьми” [2, 17-18]. За цією зовнішністю дітей, криється складна, суперечлива психологія особистостей, що є живим втіленням трагедії народного життя.

Бідність – більшої не буває, як та, коли герой-оповідач змушений стояти на порозі у заможній родині чекати, коли дадуть йому їсти. “Якимось інстинктивно що-дня мене тягло до сусідів. Діла ніякого не було, а я навмисне там довго затримувався: хотілося побачити, як їдять. Чомусь найзручніше мені стоялося біля одвірка, далі якимось ніяково було йти, особливо тоді, як їдять. Я тихо з задрістю дивився на щасливих людей, але не прохав, – не наслідювався” [2, 18]. Трагізм знедоленості дітей, їх приреченість на тривожне і безрадісне життя, сповнене принижень людської гідності проймає боєм читача. “Але найчастіше мене тягло до Гнатихи. То найбагатіша й найдобріша була жінка в нас. О, там мені тільки треба було дочекатися до обіду: там і вареники були в маслі та в сметані. Мені треба було тільки перечекати, поки вони пообідають. Слина так і котилась і очі заздо-заздо дивились. Часто траплялось, Гнатиха після обіду садвила мене за стіл і я доїдав лишки, – їв, аж по-за вухами тріщало” [2, 19]. Промінчик радості у безодні голоду й безнадії проймає героя. “Під’ївши, я хапався за шапку і миттю біг додому. Веселий і радий хвалився, ото я наївся; і борщ із хлібом і вареники їв у сметані [2, 19]. Почуття радості передані з дивовижною тонкістю, розраховані на читача, який вміє аналізувати прочитане.

А.Заливчий порушує соціальні, морально-етичні теми також у творі “З благородними дітьми”. Змальовуючи постать головного героя, автор, з одного боку, показує прагнення дитини заприятелювати з благородними дітьми, можливості духовного контакту між людьми з різного соціального стану.

Коли батьки придбали новий одяг для хлопчика, в нього і виникло бажання “похвастати” перед благородними дітьми. “Довго тинявся по вулиці й пішов у садок до школи. Якимось було ніяково, – вони такі чужі були. Хотілося похвастати, а йшов неначе милостини прохати. Перед своїми хлопцями я б не так позадавався. Я вже тинявся біля самої школи. Мені трохи холодно. Але ніхто з учителеноків не виходить” [2, 42]

А з іншого боку, Андрій Заливчий показує зверхність дітей із благородних родин до простих, їх іронічні посмішки, глузування “Він виганяв мене, я одбивався. Нарешті, він схопив мене за руки і кинув мене через тин. Я полетів руками вниз, а він злякався, що розіб’юся і вхопив мене за полу. За полу моєї новенької сірої чумарки. Пола драйнулася, і до моєї упертості додалося почуття жаху, ненависти і помсти” [2, 42]

Герой твору витримує іспит долі, зазнаючи приниження, сорому, але зберігає у серці гідність, хоча і крадається відчуття помсти. “Я став на ноги, притулив до себе одірвану полу. Шкода новенької чумарки. Страшно, як битимуть дома за неї... Зціплені зуби, клубок злості в горлі, сльози жалю і страху. І до всього, – до жалю, до болю, до жаху, до злості, до жаги помсти, –

додавалось почуття самотності і горя” [2, 43]. Новелі властива ґрунтовність малюнка: автор уловлює “деталі життя”, показує героя в тих ситуаціях, в які його ставить буденна течія. “По дорозі нагнала мати і цілу дорогу, до самого дому гнала мене, б’ючи... Дома батько з покуття сердито подивився на мене, і, довідавшись в чім справа, поставив мене навколяшки на сіль” і сказав: – Ото, не бався з благородними дітьми” [2, 43]. А.Заливчий уважно простежує переходи від одних психічних станів до інших, аналізує взаємопроникнення і зіткнення різних переживань і почуттів героя.

Символіка долі дитини як скороченого історичного шляху людства дає можливість заглянути в минуле. Невиразний щем і туга за мікросвітом дитинства з маминою ласкою, дитячими забавами, за річкою, толокою проймає такі новели: “Їсти”, “Хворий”, “Я утопився”, “Обкладки”. Епізоди життя розкриваються через роздуми, спогади, переживання, питання самому собі, намагання в безкінечному ключі буднів знайти живі прояви морального закону людської душі. Символіка Заливчого впливає із суворого насиченого реалістичного образу, від якого письменник не відступає ні на крок. Вона складна, доказом чого може послужити образ матері з її безкінечною ниткою долі для своїх дітей “Пам’ятаю лише її зігнуту спину та нахилену над шиттям голову” [2, 14]. Цей образ живий – конкретний, реальний, дорогий письменникові. Назавжди закарбувалося в пам’яті А.Заливчого рідна хата і мама, яка: “сиділа на низенькому стільці; тримала на колінах маленьку сестру і щось шила” [2, 14].

Для сільської дитини, котра жила під пильною увагою матері “надзвичайно прозорий, весняний, сонячний день”, “блакитне небо”, “чорні води”, “білі мєви, що кружляли в прозорім повітрі” – це весь величезний і чудовий світ, у якому він відшукує таємниці і робить відкриття. “Я забрався на диван, на подушку, закутався в сиряк і з такою приємністю дивився в далечину! Потім, приплющивши очі, дивився на обидва сонця – внизу і вгорі” [2, 22]. Мати, як сонце, сяє у небі, зігріває душу і наповнює сьайвом віри. Вона, як сонце, світить з дитинства, з того найпершого світанку життя, відколи земля, мов великий святий і пречистий храм. Мати, як сонце, вічна: раз зійшла на небозводі – і буде сходити щодня й довіку, як нам являється світило й дарує день. “Довгі-довгі, рівні тоненькі проміння тяглися од сонця аж до моїх очей... червоні, жовті, білі... і так приємно... по кожній проходив мороз. А сонце світило в обличчя і гріло приємно і м’яко. І так мені хотілося без перестану дивитися і лежати. Чомусь було надзвичайно спокійно і любо, так любо... Мати кидала часто роботу, приходила до мене і гладила по голові. І тоді ще краще гріло мене сонце, ще ліпшими здавалися проміння...”

Образ матері глибиною віддзеркалює ідеал любові, доброти, ласки, справедливості, честі, морально-етичні норми трудящої людини, що склалися віками. Ту щемку радість, отриману від спілкування з матір’ю, на променях світла небесного беріг він (А. Заливчий) усе життя. Любов матері глибока і свята, але не сліпа і безпорадна. Про це говорить А.Заливчий у новелі “Я утопився”. “Йшов Черенок з коромислом на плечі по воду; дивиться – якась червона сорочка плаває по воді серед річки. Він і говорить матері:

“Чия-то сорочка?”

А мати – ні слова та просто у річку, як була, так і кинулась.

Витягли мене вже неживого: роздягли, поклали на рядно та й одгойдали. І от я живий...” [2, 27].

Життя людини недовговічне. Смерть була близька і невідворотна, але герою новели мати не дає покинути цей світ, вона органічно поєднана зі своєю дитиною й несе за неї відповідальність. Колообіг земного життя передчасно не замкнувся. Архетип смерті у рецепції автора усимволізовується перемогою життя над смертю. Коли небайдужий, вдумливий читач увійде у світ новелістики А.Заливчого, то, прислухавшись, почує, як сміється і ридає, як любить і страждає його душа: “Я не можу витримати їхнього гойдання і кричу... І всі чотири обличчя проясніли. Мене перестали гойдати. Мати голого взяла мене на руки. Я ввесь трусився. Було якесь безсилля: не міг поворушитися, щоб притулитися до теплих грудей матері, а так хотілось” [2, 26].

У цій новелі А.Заливчий порушує проблему життя людини в реальному, неловимому, неперервному часі. Письменник використовує дві сюжетні лінії, які об’єднані оповідачем. Картина вибілювання домотканого полотна на сонці, що вимагало тривалого часу і важкої праці, переривається епізодом утоплення головного героя. “Влітку був для матері найкращий заробіток. Перед хатою річка й толока. Мати білила полотно.

Збоку на толоці, перед самою левадою якогось багатія стояли казани білільніць і величезні жлукта: в казанах гріли воду, а в жлуктах було пересипане попелом полотно. Коло казанів було весело, завжди людно” [2, 25].

Єднання людей і природи в хвилини вечірньої тиші передано Заливчим з дивовижним художнім проникненням. “Кругом товпляться люди, допитують, посміхаються. І мати усміхається, держучи мене на руках. І західне червоне сонце усміхається з-за тополів” [2, 27].

В ефективному створенні образів неабияку роль відіграє стильовий момент. Натуралізм з експресіонізмом створює гарний художній результат. Новели багаті на символи і символічні

підтексти, більшість з яких носять фольклорні мотиви (батьки – символи великої і малої батьківщини, люди оповиті ореолом святості, небесної і земної любові, яка заповнює весь світ, сонце – енергії, полотно – символ людської долі, річка – плин життя, тополя – дівочої вірності,). Герої новел А.Заливчого – люди трагічної долі, але благородної душі, сповнені любові до життя.

Список використаних джерел

1. Бурляй Ю. Від нього завжди віяло життям / Юрій Бурляй // Слово і час – 1994. – № 11-12. – С. 63-64.
2. Заливчий А. Дитинство. Автобіографічні новели / Андрій Заливчий. – К.: Київ. друк, [1929]. – 46 с.
3. Михайличенко І. Той, чиє життя було твором мистецтва / Гнат Михайличенко. Електронні матеріали з історії української культури. // Мистецтво. – 1919-1920. – CD. 1.1

Summary. The article deals with the peculiarities of autobiographical short stories by Andriy Zalyvchuy and their role in the establishment of modern Ukrainian literature. As a proof, the formation of a man-hero in the real and imaginary worlds of the writer has been analyzed.

Key words: human existence, expressionism, impressionism, description.

УДК 811.161.2'36

Л.М. Марчук

ПРОБЛЕМА УМОВНОСТІ КАТЕГОРІЙ ГРАДАЦІЇ (КІЛЬКОСТІ ТА ЯКОСТІ)

Проведений аналіз практичних аспектів категорії градації як міри дійсності виявив, що градація є розмежуванням, яке існує не в самому бутті, не у формі існування, що входить у буття, але саме властивістю моделі, яка будується пізнанням довколишнього світу.

Ключові слова: градація, кількість, якість, пізнання, градатор, інтенсифікатор.

Категорія градації – *кількості та якості* зазначає в пізнавальній моделі тип змін; або зміни підлягають тільки зовнішній (такій, у якій можливий підрахунок) ідентифікації і називається кількісною, або вона належить власній ідентифікації та носить ім'я якісної.

У теоретичному мовознавстві проблема кількості поставала в різних ракурсах: як однойменна мовна або онтологічна категорія (І.Р. Вихованець, А.П. Загнітко, К.Г. Городенська, О.І. Бондар, В.М. Ожоган, О.К. Безпояско, Н.В. Гуйванюк, М.Я. Плющ та ін.), як категорія певної мови, що має систему засобів свого вираження (О.М. Медвідь, А.О. Колесников, В.Г. Таранець, І.В. Слободцова та ін.), у зіставному аспекті (В.В. Акуленко, С.А. Швачко, Н.В. Слухай та ін.).

Більшість із досліджень, виконаних на матеріалі української мови, стосується фрагментів проблеми квантитативності, тобто часткових її питань. До таких належать морфологічна категорія числа іменників (Л.К. Безрук, А.О. Колесников та ін.), категорії збірності (І.Г. Матвіяс, О.П. Литвин, О.К. Безпояско) та сукупності (І.Р. Домрачева) тощо.

Актуальність дослідження зумовлена потребою з'ясувати особливості функціонування мовних засобів квантитативності в різних категорійних ситуаціях на широкому текстовому матеріалі, встановити місця перетину різних функцій, зон та ФСП (функціонально-семантичних полів).

У мовній картині світу кількісно-якісні відношення репрезентовані в категорії ступенів порівняння прикметників та прислівників, нумеративних дериватах, у кількісно-якісних словосполученнях різних структурних типів.

Проте, якби ми чітко не представили визначники градацій, це не заважає їх переходу у відношення змагання. Навіть там, де ми чітко встановлюємо якісну градацію, наприклад, у події фазового переходу, ми можемо використати і кількісну, оперуючи, наприклад, поняттям “енергетичного потенціалу”. Або, якщо ми приходимо до формування мікродіапазонів розвитку певної потенційності, ніби меж характеристики, доступної тільки для суто кількісного опису, ми нежданно вводимо якісну умову, як у випадку оголошення температури $36,6^{\circ}\text{C} \pm 0,2^{\circ}$ якісною ознакою відсутності захворювання.

Тому само по собі змагання градацій завжди перетворюється в змагання “фізичних ландшафтів”, у змагання умов, що вводять в обмежене коло тих чи тих елементів композиції подібних картин.

Напр.: “Усе населення цієї балтійської країни *вдвічі менше* за населення Києва. Але я